

Sygn. akt

III AUa 393/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **9 października 2014 r.**

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

	Przewodniczący:	SSA Roman Skrzypek
	Sędziowie:	SSA Alicja Podczaska SSO del. Elżbieta Selwa (spr.)
	Protokolant	st.sekr.sądowy Maria Piekielek

po rozpoznaniu w dniu **9 października 2014 r.**

na rozprawie

sprawy z wniosku **J. F.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.**

o prawo do emerytury

na skutek apelacji wnioskodawcy

od wyroku **Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu**

z dnia **6 marca 2014 r.** sygn. akt **III U 995/13**

z m i e n i a zaskarżony wyrok jak również poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R.

z dnia 28 czerwca 2013r. w ten sposób, że przyznaje wnioskodawcy J. F. prawo do emerytury poczynając od dnia 14 czerwca

2013r. oraz ustala brak odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Sygn. akt III AUa 393/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 28.06.2013r. organ rentowy odmówił J. F. przyznania prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych na podstawie przepisów ustawy z dn. 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013r.poz. 1440) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z 7.02.1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983r. nr 8 poz. 43 ze zm.). Organ rentowy nie uznał żadnego okresu pracy w warunkach szczególnych. Nie zaliczono do takiej pracy okresu od 12.12.75r. do 30.09.1998r. wskazując, iż przedłożone kserokopie dokumentów nie stanowią wystarczającego dowodu na potwierdzenie tej okoliczności.

Wnioskodawca odwołał się od powyższej decyzji, domagając się jej zmiany poprzez przyznanie prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Wskazywał, że wykonywał pracę w warunkach szczególnych w okresie 12.12.1975r. do 30.09.1988r. podczas zatrudnienia w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w B. oraz w okresie 6.10.1988r. do 14.10.1991r. podczas zatrudnienia w Odlewni (...) w S..

Organ rentowy wnosił o oddalenie odwołania podtrzymując argumenty zawarte w zaskarżonej decyzji. Organ rentowy uznał za udowodniony na dzień 1.01.1999r. staż ubezpieczeniowy co najmniej 25 lat. Organ rentowy jako okoliczność bezsporną przyjął, iż wnioskodawca spełnił warunek osiągnięcia wymaganego wieku z dniem 10.01.2013r. Niesporne jest, że przystępował do OFE, jednak złożył wniosek o przekazanie zgromadzonych środków na rachunek budżetu państwa.

Wyrokiem z dnia 6 marca 2014 r. Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Tarnobrzegu oddalił odwołanie J. F. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. z dnia 28 czerwca 2013r. znak (...) odmawiającej przyznania wnioskodawcy prawa do emerytury.

Sąd Okręgowy naprowadził, iż w sprawie bezsporne jest, że J. F.urodzony dnia (...)złożył w dniu 14.06.2013r. wniosek o przyznanie prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych. W dniu (...) wnioskodawca ukończył 60 lat, na dzień 1.01.1999r. wykazał co najmniej 25-letni okres składkowy i nieskładkowy. Przystąpił do OFE, ale złożył wniosek o przekazanie zgromadzonych środków na rachunek budżetu Państwa. Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił wnioskodawcy przyznania prawa do emerytury uznając, iż nie wykazał, na dzień 1.01.1999r. co najmniej 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Sąd ustalił, że wnioskodawca był zatrudniony w okresie od 12.12.1975r. do 30.09.1988r. w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w B., początkowo na stanowisku kierowcy. Z dniem 1.08.1978r. powierzono wnioskodawcy stanowisko mechanika napraw pojazdów samochodowych, przy czym wnioskodawca będąc zatrudnionym na stanowisku mechanika jednocześnie pracował jako kierowca pogotowia technicznego. Natomiast od dnia 1.05.1985r. do zakończenia zatrudnienia wnioskodawcy powierzono stanowisko spawacza po tym jak z dniem 10.04.1983r. uzyskał uprawnienia spawacza. Pracując jako kierowca, wnioskodawca kierował samochodem pogotowia technicznego marki S. o ciężarze 12 ton. Jako mechanik w pogotowiu technicznym wnioskodawca zajmował się naprawą sprzętu ciężkiego takiego jak - koparki, spycharki, ładowarki, rozścielacze masy bitumicznej, walce drogowe oraz samochody ciężarowe na budowach prowadzonych przez pracodawcę. Wykonywał również prace w kanałach remontowych, a także prace przy spawaniu. Taką pracę wnioskodawca wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Powyższe ustalenia Sąd uczynił na podstawie dowodów z zeznań świadków – współpracowników wnioskodawcy A. W. i P. S. oraz dokumentacji zawartej w aktach osobowych z w/w okresu zatrudnienia, które to dowody zostały uznane przez Sąd za wiarygodne i dopuszczalne w postępowaniu sądowym.

Natomiast wnioskodawca nie zgłosił, pomimo pouczenia i zakreślenia terminu wniosków dowodowych dla wykazania, iż w okresie zatrudnienia od 6.10.1988r. do 14.10.1991r. w Odlewni (...) w S. wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracę w warunkach szczególnych. Świadcstwo pracy wskazuje, że wykonywał wówczas pracę na stanowisku

piecowy i takie zatrudnienie potwierdził wnioskodawca słuchany w charakterze strony wskazując, że wówczas obsługiwał piec do wytopu żeliwa, pracował przy wytapianiu i spuszczeniu żeliwa.

Oceniając żądanie wnioskodawcy przyznania prawa do emerytury Sąd Okręgowy przytoczył treść art. 184 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z FUS (j.t. Dz. U. z 2013r., poz. 1440) i wskazane w tym przepisie przesłanki w tym także konieczność wykazania co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych przebytych do dnia 01.01.1999r.

W ocenie Sądu, pomimo braku świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych, istnieją podstawy w materiale dowodowym do zaliczenia okresu od 12.12.1975r. do 30.09.1988r. tj. 12 lat, 9 miesięcy i 12 dni do pracy w warunkach szczególnych jako praca opisanej w wykazie A, dział VIII, poz. 2, dział XIV poz. 12, 16, a także dział XIV poz. 25 w związku z działem V poz. 3. Jednakże powyższy okres jest niewystarczający dla wykazania spełnienia przesłanek nabycia prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Natomiast w ocenie Sądu wnioskodawca nie wykazał, iż wykonywał pracę w warunkach szczególnych podczas zatrudnienia w drugim ze wskazanych przez niego okresów tj. od 6.10.1988r. do 14.10.1991r. - akta osobowe nie zawierają żadnego dokumentu potwierdzającego wykonywanie przez wnioskodawcę pracy w warunkach szczególnych, zaś sam wnioskodawca nie złożył w tym zakresie żadnych wniosków dowodowych

Z tych wszystkich względów Sąd Okręgowy uznał, że wnioskodawca nie wykazał, 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych a w konsekwencji zaskarżona decyzja okazała się trafna i zgodna z prawem. Odwołanie zostało oddalone na podstawie przepisu art. 477¹⁴ § 1 kpc.

Apelację od powyższego wyroku złożył wnioskodawca J. F. zaskarżając go w całości i zarzucając wyrokowi sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego materiału wskutek naruszenia przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy a mianowicie art. 233 §1 kpc poprzez dokonanie oceny dowodów w sposób dowolny, bowiem zeznania świadków i samego wnioskodawcy wskazują na wykonywanie pracy w warunkach szczególnych w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w B. w okresie 12.12.1975r. – 30.09.1988r., natomiast zeznania wnioskodawcy i złożone świadectwo pracy z okresu zatrudnienia w Odlewni (...) w S. wykazują, że ubezpieczony w okresie 06.10.1988r. – 14.10.1991r. wykonywał pracę jako piecowy przy obsłudze żeliwiaka tj. pracę w warunkach szczególnych wymienioną w wykazie A, dział III pkt. 22 Rozporządzenia Rady Ministrów z 07.02.1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. 1983/8/43 ze zm.). Wskazując na powyższe wnioskodawca wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i przyznanie wnioskodawcy J. F. prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Apelujący zawniósł także przeprowadzenie postępowania dowodowego z zeznań świadka J. C. i otrzymanego zaświadczenia na okoliczność wykonywania pracy w szczególnych warunkach w Odlewni (...) w S..

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. nie zajął stanowiska wobec apelacji wnioskodawcy.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył co następuje :

Na wstępie rozważań należy przypomnieć, że postępowanie apelacyjne choć jest postępowaniem odwoławczym i kontrolnym, to jednak zachowuje charakter postępowania rozpoznawczego. Oznacza to, że Sąd drugiej instancji ma pełną swobodę jurysdykcyjną, ograniczoną jedynie granicami zaskarżenia (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2012 r., sygn. akt: IV CSK 290/11; LEX nr 1136006). Zgodnie z art. 382 kpc sąd odwoławczy orzeka na podstawie materiału dowodowego zebranego przed sądem I instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym, bowiem postępowanie apelacyjne polega na merytorycznym rozpoznaniu sprawy i wyrok sądu drugiej instancji musi opierać się na jego własnych i samoistnych ustaleniach faktycznych i prawnych (zob. orzeczenie SN z dnia 26 kwietnia 1935 r., C III 473/34, OSN(C) 1935, nr 12, poz. 496), przy czym Sąd drugiej instancji może podzielić ustalenia sądu pierwszej instancji i przyjąć je za podstawę własnego orzeczenia. W niniejszej sprawie dowody przeprowadzone przed Sądem Okręgowym były wystarczające dla poczynienia ustaleń faktycznych i nie zachodziła potrzeba ich uzupełniania, natomiast Sąd Apelacyjny podzielił jedynie część ustaleń , dokonując równocześnie dalszych własnych ustaleń, co ostatecznie doprowadziło do uwzględnienia apelacji i zmiany zaskarżonego wyroku.

Przedmiotem postępowania w sprawie była kwestia uprawnień J. F. do świadczenia emerytalnego w obniżonym wieku z tytułu powoływania się przez w/w na spełnienie przesłanek wymienionych w art. 184 i 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Podane normy ustawy emerytalnej umożliwiają skuteczne ubieganie się o emeryturę m.in. po wykazaniu posiadania do dnia wejścia w życie ustawy tj. do dnia 1 stycznia 1999 roku co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze i właśnie ta przesłanka stanowiła przedmiot sporu, gdyż pozostałe nie były kwestionowane. Zatem w okolicznościach niniejszej sprawy decydującą rolę w analizie charakteru pracy ubezpieczonego z punktu widzenia uprawnień emerytalnych ma możliwość jej zakwalifikowania pod którąś z pozycji załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z 07.02.1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W świetle art. 32 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych pracami w szczególnych warunkach nie są bowiem wszelkie prace wykonywane w narażeniu na kontakt z niekorzystnymi dla zdrowia pracownika czynnikami, lecz jedynie takie, które zostały rodzajowo wymienione w tymże rozporządzeniu. Aby móc skutecznie ubiegać się o emeryturę w obniżonym wieku pracę taką pracownik musi wykonywać stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku - § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r.

Sąd Okręgowy po przeprowadzeniu postępowania dowodowego wskazał na brak możliwości ustalenia dla J. F. wymaganego przepisami 15 – letniego stażu pracy świadczonej w warunkach szczególnych gdyż zaliczeniu może podlegać wyłącznie okres zatrudnienia w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w B. w okresie 12.12.1975r. – 30.09.1988r. wynoszący jedynie 12 lat, 9 miesięcy i 12 dni, natomiast brak jest podstaw do uznania za udowodniony okresu zatrudnienia w Odlewni (...) w S. w okresie 06.10.1988r. – 14.10.1991r. tj. ok. 3 lat.

Wypadnie wskazać, że Sąd Apelacyjny podziela ustalenia i wnioski Sądu I instancji w zakresie kwalifikacji zatrudnienia wnioskodawcy w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w B.. Natomiast Sąd Apelacyjny nie akceptuje poglądu jakoby drugi ze spornych okresów zatrudnienia nie został wykazany jako praca w warunkach szczególnych i w tym zakresie Sąd odwoławczy poczynił własne ustalenia na podstawie zgromadzonych już dowodów, które ocenił jako wystarczające.

Odnosząc się do okresu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w B. należy przypomnieć, że wnioskodawca wykonywał wówczas pracę kierowcy samochodu pogotowia technicznego czyli samochodu ciężarowego specjalistycznego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony, następnie łączył wyżej opisaną pracę kierowcy z pracą mechanika pogotowia technicznego i warsztatowego, a w ciągu ostatnich trzech lat zatrudnienia w tym przedsiębiorstwie wykonywał pracę spawacza. Powyższe okoliczności w sposób nie budzący wątpliwości i nie kwestionowany przez organ rentowy potwierdziły dokumenty z akt osobowych wnioskodawcy a przede wszystkim jednoznaczne i wiarygodne zeznania świadków. Ustalenia te Sąd Apelacyjny w całości podziela i przyjmuje za własne, nie zachodzi więc potrzeba ich powtarzania. Podobnie Sąd Apelacyjny podziela kwalifikację tego zatrudnienia jako prace wymienione w wykazie A stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 07.02.1983r. czyli do - działu VIII poz. 2 tj. praca kierowcy samochodu ciężarowego o ciężarze całkowitym pow. 3,5 t ; działu XIV poz. 12 i 16, tj. prace przy spawaniu oraz prace wykonywane w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych a także działu XIV poz. 25 w związku z działem V poz. 3 tj. bieżąca konserwacja i naprawy ciężkiego sprzętu budowlanego (koparek, spycharek, ładowarek, rozścielaczy masy bitumicznej, walców drogowych) na miejscach prowadzenia budów, na których jako podstawowe były wykonywane prace w warunkach szczególnych czyli prace maszynistów ciężkich maszyn budowlanych i drogowych. Wnioskodawca wykonywał wówczas tylko takie czynności, były one przez niego wykonywane stale i w pełnym wymiarze czasu pracy a więc słusznie zostały zakwalifikowane jako praca w warunkach szczególnych.

O ile powyższe zatrudnienie w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w B. wymagało wyjaśnienia jakie prace kryły się pod stanowiskiem kierowcy czy mechanika, gdyż nie każde zatrudnienie na tych stanowiskach faktycznie spełnia warunki zaliczenia do pracy w warunkach szczególnych, to okres pracy w Odlewni (...) w S. w okresie 06.10.1988r. – 14.10.1991r. na stanowisku piecowego tak istotnych wątpliwości nie wzbudzał – wszak bezspornie chodziło o

jednoznacznie określony zakład pracy tj. odlewnię żeliwa i stosunkowo precyzyjnie podane stanowisko tj. piecowy. Ponadto wnioskodawca w sposób wiarygodny wyjaśnił w swych zeznaniach, że jako piecowy obsługiwał piec do odlewu żeliwa wykonując takie czynności jak ładowanie czyli zasypywanie pieca, wytapianie żeliwa i spuszczenie płynnego żeliwa. Powyższe dowody były wystarczające do poczynienia ustaleń - odmiennych niż to uczynił Sąd Okręgowy – a mianowicie, że w w/w okresie wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze wykonywał prace polegające na obsłudze żeliwiaka przy odlewaniu żeliwa czyli pracę wymienioną w wykazie A, dział III , poz. 22. Powyższy okres zatrudnienia wynosi 3 lata i 8 dni.

Sąd Okręgowy nie wyjaśnił dlaczego powyższe dowody nie stanowiły wystarczające podstawy dla poczynienia ustaleń faktycznych w sprawie, gdy jak wynika z art. 299 kpc jeżeli po wyczerpaniu środków dowodowych lub w ich braku pozostały niewyjaśnione fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, sąd dla wyjaśnienia tych faktów może dopuścić dowód z przesłuchania stron. W orzecznictwie przyjmuje się, że dowód z przesłuchania stron ma charakter fakultatywny, subsydiarny i symetryczny (wyrok SN z dnia 5 czerwca 2009 r., I PK 19/09, LEX nr 519171.). Wprost z treści przepisu art. 299 k.p.c. wynika, że jego przedmiotem są wyłącznie niewyjaśnione fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy. Sąd nie jest zobowiązany do przeprowadzenia tego dowodu, chyba że dotychczasowe postępowanie dowodowe nie doprowadziło do jednoznacznego wyjaśnienia stanu faktycznego. Sąd Okręgowy słusznie sięgnął więc po dowód z przesłuchania wnioskodawcy zaś jego przeprowadzenie – w ocenie sądu odwoławczego - umożliwiło odtworzenie istoty obowiązków, które wykonywał wnioskodawca w okresie zatrudnienia w Odlewni (...).

Po dodaniu w/w okresu zatrudnienia do okresu pracy w warunkach szczególnych w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w B. (12 lat. 9 miesięcy i 12 dni) zasadnym jest wniosek o wykazaniu przez J. F. ponad 15 letniego stażu pracy w warunkach szczególnych na dzień 01.01.1999r.

Ustalenia dokonane przed Sądem Okręgowym i Sądem Apelacyjnym pozwoliły na stwierdzenie spełnienia przez wnioskodawcę wszystkich warunków z przytoczonego art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Powyższe ustalenia i wnioski, na podstawie art. 386 §1 kpc i art. 477¹⁴§2 kpc skutkowały zmianą zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającej go decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. i przyznaniem wnioskodawcy prawa do emerytury, od daty złożenia wniosku o powyższe świadczenie.

Należy wskazać, że skoro dopiero postępowanie sądowe pozwoliło na przesądzenie uprawnień wnioskodawcy do emerytury, brak było podstaw do ustalenia odpowiedzialności organu rentowego za niewydanie decyzji w terminie stosownie do art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS.